

Referat af FFD's Generalforsamling 2019

Punkt 1: Valg af dirigenter

Bestyrelsen foreslår Sonja Mikkelsen, Egmont Højskolen, og Kenneth Retslov, Idrætshøjskolen Bosei, som dirigenter for generalforsamlingen. Begge vælges.

Dirigenterne konstaterer, at generalforsamlingen er rettidigt indkaldt 4/3 2019, samt at materialer er udsendt rettidigt.

De fem stemmetællere bliver godkendt.

Der er ét indkommet forslag fra bestyrelsen jf. punkt 5. Der er valg af bestyrelsesmedlemmer, punkt 8 og 9, fra både personlige og skolerepræsentanter. Der vil ikke være kampvalg i år.

Der er mulighed for hilsner under eventuelt.

Generalforsamlingen vil blive suspenderet to gange: Først ved en samtalesalon og senere med sangbogsudvalgets vindersang, der præsenteres af Jørgen Carlsen. Derudover kaffe- og frokostpauser.

Punkt 2: Bestyrelsens beretning forelægges til godkendelse

Beretning FFD's årsmøde 2019

Tak for det. Med 175 års højskole i Danmark, der ved vi godt, at enhver krise eller samfundsudfordring er et barn af sin egen tid. Vi ved, at ting kan forandre sig, at almuen kan blive et myndigt folk, at et delt land kan genforenes, og at mure kan falde. Men vi ved også, at det ikke sker af sig selv.

Lige om lidt er der valg. Hele det politiske Danmark står klar til at overbevise os om at stemme på deres partier. Højskolerne har selvfølgelig givet partierne vores bud på, hvad vi gerne vil bidrage med, og det handler om at sikre sig at komme med i regeringsgrundlaget. Vi peger på, at vi gerne vil spille en rolle i forhold til veje til integration, det gode seniorliv, at hjælpe både unge på kanten og helt almindelige unge med afklaring og med at opnå trivsel. Vi vil gerne hjælpe med at finde gode veje til bæredygtighed og gode eksempler på det. Så alt står klar.

På en måde er alt som det plejer at være, men alligevel er det ikke helt business as usual. Kristian Jensen var inde på det, og jeg tror, de fleste af os oplever, at det fylder, at der er en masse proteststemmer, ikke mindst fra nye partier. Vi har Rasmus Paludan, som pakker koranen ind i bacon, og som taler om landsforrædere og mentalt mindrebemidlede, kalder han dem, de som synes noget andet end ham selv. Så har vi Klaus Riskjær, som kalder hans kommende folketingsgruppe for vandbærere, og siger; "Bare rolig, partiet skal ikke have magt over folketingsgruppen". I partiets forretningsorden læser jeg følgende: "Bestyrelsen er selvsupplerende. Ved sin fratræden indsætter formanden en ny formand for partiet." Det er i hvert fald nyt – eller også er det gammelt. Det er en anden tilgang til demokrati, end vi er vant med.

Det danske demokrati bygger på en tillid, som vi aldrig må tage for givet, og lige nu er der meget, vi ikke må tage for givet. For nyligt hørte jeg Lars Struwe fra Atlantsammenslutningen, som er sikkerhedspolitisk ekspert, tale om fake news og sikkerhedspolitiske trusler. Han sagde, at færre og færre globalt abonnerer på demokratiet som førstevalg. Det er jo drastisk, jeg ved ikke, om man helt kan måle det, men bare tanken er jo skræmmende. Han pegede også på, at der er kræfter, der

ønsker af destabilisere demokratiet, og som gør det ret målrettet. Det er ikke omkostningsfrit, når fake news bliver delt, og når dét, der er usandt, bliver ophævet til sandhed.

Der er meget fokus på, hvad unge gør i forhold til fake news, og det er helt retfærdigt. For nyligt faldt jeg over en undersøgelse fra USA fra januar i år. Der er desværre ikke lavet danske undersøgelser endnu, og jeg kan forstå, at der er mange, der tror på, at det er helt anderledes i Danmark, og det kan man håbe. Men det er sådan, at for dem over 60 år er der en fem gange så stor sandsynlighed for, at man deler fake news, som hvis man er ung.

Vi har mange voksne mennesker igennem vores skoler. Selvom man er voksen med meget livserfaring, er man måske ikke færdig med at lære. Mit håb er, at vi også på vores sommerkurser ikke kun har vinsmagning og andre hyggelige ting, men at vi også får snakket om dét at dele noget, der ikke er helt sandt. Jeg håber, at vores nye seniorhøjskoler, som vi endnu ikke helt ved hvem er, og de vi allerede kender, også vil bidrage med den opgave. For nyligt deltog jeg ved DFS's årsmøde, og her spurgte jeg: hvem har de voksne over 30? Der var en rimelig enighed om, at dem havde rummet. Men måske er vi ikke enige om, præcis hvad vi gør ved det. Vi har en opgave her. Vi må ikke bare underholde. Dét at møde mange mennesker, med det vi står på, forpligter.

Valget kommet om lidt, og jeg er glad for, at vi samler folk på tværs af politiske tilhørsforhold til debatter. Jeg er også glad for, at vi har Frirummet sammen med friskolerne og efterskolerne, og at vi sætter det gode eksempel og prøver at rejse debatten om debatten. Jeg er taknemmelig for, at netop afgående formand, Troels Borring fra Efterskoleforeningen, der desværre døde for meget nyligt, nåede at sætte Frirummet, og det han brændte for, i verden sammen med os. Det skylder vi ham tak for. Uden hans og Peters lederskab var det ikke blevet. Og så er jeg taknemmelig for, at Torben Vind, som har taget over i Efterskoleforeningen, fortsætter den samme gode vej, og at vi ved, at vi stadig har et godt og stærkt samarbejde. Det er vigtigt.

Der er tre temaer, som vi i bestyrelsen gerne vil lægge op til, at I hjælper os med at blive klogere på:

Sårbare unge

For nyligt sagde et varmt og passioneret højskolemenneske følgende: "De har så travlt med at have det svært, at energien til det fælles forsvinder". Der er flere diagnoser og mere krævende forældre. Jeg tror ikke, der er nogen af os, der har haft så meget forældrekontakt, som vi har nu. Der er flere diæter, det skrøbelige er blevet det almindelige. Unge i dag er hårdtarbejdende, dygtige og loyale overfor samfundet og bevidste om det ansvar, de har for deres egen succes. Vi ved også, at de i langt højere grad end tidligere har tendens til at skære i sig selv, de går meget mere til psykolog, tager antidepressiv medicin og mange flere får diagnoser.

Spørgsmålet er, om det er en mere skrøbelig generation? Er det en epidemi af psykiske lidelser? Er det perfektionskulturen? Præstationssamfundet? Er der skruet op for en sygeliggørelse, som vi har svært ved at komme ud af igen? Når man definerer sorg som en diagnose, kan man godt tænke det. Almindelige unge taler om angst, stress og depression. Det anslås, at omkring 16 % af vores unge har en særlig høj grad af følelsesmæssige problemer at kæmpe med. Det er et omfang, som vi ikke har set før – i alle socialklasser over hele landet. Professor og ungdomsforsker ved Center for Ungdomsforskning, Noemi Katznelson, kommer med tre bud på, hvad forklaringen er, som supplerer hinanden; det er sproget, det strukturelle pres og de sociale medier.

Om sproget siger hun: "Der er blevet et psykologisk sprog tilgængeligt for de unge, der handler om at se ind ad. Det er blevet mere legitimt at sige, at man har stress eller angst end at indrømme, at man ikke kan forstå, hvad der foregår.

Samtidig er der flere strukturelle krav, flere faglige og sociale krav, der er fremdriftsreformen og uddannelsesloft og umenneskeligt høje adgangskrav til nogle af de mest populære uddannelser. Det er krav, som rammer alle unge. Barren er sat højt, og man må ikke være gennemsnitlig.

Om de sociale medier siger hun, at de er som benzin på bålet: Du er altid truet, du kan altid blive afsløret i at fejle. Vi har bygget en verden op, som måler alle unge mennesker op mod den samme alen, hvilket gør, at mange kompetencer aldrig bliver synlige og nederlaget er lige om hjørnet.

Vi skal som samfund skabe plads til sunde ambitioner. Det må ikke være illegitimt at gøre sig umage. Hvis man er meget flittigt, bliver man kaldt en 12-talspige og får en bekymret mine. Ny sårbarhed er levet højskolehverdag. Vi gør allerede rigtig meget, og vi gør det godt. Vi ved, at når de tager på højskole, er de stærkere, end da de kom. Vi ved, at de får styrket deres lyst til læring. De fleste lykkes med at aflære den tilgang, hvor man prøver at gætte, hvad læreren vil have, man skal sige. De fleste af dem siger, hvad de selv mener, når de kommer ud igen. Vi ved, at de får et lavere frafald på uddannelserne, når de har gået på højskole. De bliver mere robuste.

Det er ikke fordi, højskoleelever i forvejen er stærkere end andre unge, og det er ikke et resultat, der falder ned fra himlen, men et resultat af et meget bevidst påvirkningsarbejde. Den opgave har vi altid haft, og vi løser den stadig. Men måske koster den lidt flere kræfter nu. I dag vil vi gerne blive klogere på, hvordan vi håndterer de her følgevirkninger. Hvordan får vi fællesskabet til at fungere alligevel? Hvor skal vi lappe? Hvor skal vi arbejde imod tendenser, vi ser, og hvad gør vi ved det.

Højskolen under forandring

At være lærer betyder i almindelighed at have en gerning, man har enten skoletimer eller har fri. "Men en højskolelærer har aldrig fri, hans gerning er hans liv", citerer Bertel Haarder sin far, Hans Haarder, i sin bog 'Op mod Strømmen'. Mads Philipsen og Jesper Himmelstrup fra Krogerup Højskole har trukket citatet frem i deres HPU-projekt med titlen 'Højskolelæreres vilkår og udfordringer i det 21. århundrede'. Det er et rigtig interessant projekt, de har lavet. De vil ikke skabe distance til idealet eller problematisere det. De mener, at højskolelærere og forstandere har været en slags forløbere for det moderne arbejdsmenneske. Det grænseløse arbejde har jo hele tiden været vores præmis.

I en undersøgelse fra 2015, pegede højskolelærere på de tre mest betydningsfulde ting ved at være højskolelærer: 1) at opleve meningsfuldhed i arbejdet 2) at gøre en forskel for unge og 3) at arbejde værdibaseret. Alligevel er der noget, der ikke helt går op. Der er ikke noget data på det, men der er tale om en fornemmelse af, at vi i dag måske har en lille smule mindre energi til det ekstra.

De to lærere fra Krogerup spørger undersøgende ind til, hvad det betyder, at højskolen er andet end relevant undervisning, gode morgensamlinger, at sælge vaskepoletter osv. Opgaven er meget større, det handler om at brænde for noget og ville noget. Ellers ville man ikke kunne være højskolemenneske.

Vi er bundet af noget, der er større end os selv. Livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse - det er en stor opgave. Det har det altid være. Men præmisserne har forandret sig. Jeg vil gerne pege på tre ting: tilgængeligheden, familien og oaserne.

For et par uger siden sad jeg til et møde, og på Messenger kom der en besked fra en gammel elev: "Hvad skal jeg gøre? Mit barnebarn på 14 truer med selvmord". Jeg blev ramt. Det er jo ikke en krise, jeg kan afværge. Men samtidig tror jeg, at presset på relationerne, mellem lærer og elev, er genkendelig. Vi har lange samtaler med vores elever på skolen, men det er nu også opringninger, mails og snaps og sms'er. Tilgængeligheden har fået mange flere arenaer end før, og opgaven stopper ikke, når eleven har forladt skolen, den bliver ved.

Thor West delte for nyligt et ansættelsesbrev fra en højskolelærer fra 1947. Stillingen er som følgende: "Der skal bestrides et ugentlig timetal på mellem 20 og 25 timer, hvoraf 6 til 12 er foredragstimer. Han deltager med forstanderen i ledelse og ordningen af alle fester og møder samt varetagelse af alle forhold vedrørende reparationer af lokaler og materiel. Han må være villig til at påtage sig telefonering til håndværkere og leverandører. Der påhviler ham det daglige tilsyn med elever, værelser og skolelokaler, herunder også påsening af elevernes rettidige hjemkomst efter søndage og ferierejser samt af deres rettidige brug af varme, lys, vand og gymnastikapparater. Han er forpligtet til – uden for sin ugentlige fridag – at være tilstede ved alle skolens måltider, ligesom hans hustru og børn foresættes at deltage i disse. Han må se det som en væsentlig del af sin opgave at holde sit hjem åbent for besøg af indeværende og tidligere elever, både enkeltvis og i følge."

Det rimer jo ret perfekt på Hans Haarders ideal. I dag ville man nok holde sig fra at stille krav til familien, som ikke er på lønninglisten. I 1947 var det de færreste familier, hvor begge forældre var på arbejdsmarkedet. Prøv at overveje, hvis en højskolelærerløn var så høj, at den kunne dække hele familiens udgifter? Hvad ville det gøre ved vores kultur?

Inden jeg får skudt i skoene, at jeg giver bolden op til kamp om arbejdsvilkår, og der er nogle forstandere, der får nervøse trækninger, vil jeg referere til et citat fra Rasmus Meyer fra Krogerup Højskole, som jeg blev enormt glad for at læse, og kan nikke genkendende til. Han siger: "Sandheden er, at man altid kunne gøre noget mere. Det er et vilkår. Det må have en dialog om, ikke hvordan vi løser det, det er et vilkår, men hvordan vi håndterer det. De fleste dialoger jeg har med mindre medarbejdere handler ikke om deres arbejdsliv, men om deres familieliv. Der er sådan set ikke modstand mod at være på skolen, det handler mere om, hvordan man balancerer lysten til at være på skolen overfor forpligtelsen til at være derhjemme". At man også er til stede i dannelsen af de menneskers liv, man er med til at bringe til verden, hvis man har børn. Familiens krav har forandret sig.

Til sidst vil jeg gerne pege på, hvad der er sket med de oaser, der var i skoleformen. På min højskole er der et digterhus, hvor mine forgængere digtede, skrev bøger og komponerede musik, mens øjnene hvilede ud over markerne. Man fornemmer lidt, at tiden var en anden. Men hvordan hænger det sammen, at man både havde tid til at digte og leve op til arbejdsbeskrivelsen fra 1947?

De var meget på, men de var der ikke hele tiden. For nylig delte en ung højskolelærer en overvejelse med mig. Da han mødte sin forgænger, fik de øje på, at hans forgænger havde mellem 32 og 36 undervisningsuger, og at han selv havde mellem 42 og 46. Vi ved, at både antal undervisningsuger, og mange steder også undervisningstimetallet, er stærkt stigende. Jeg tror ikke, at Moderniseringsstyrelsen tænker, at det er et problem.

De økonomiske præmisser er anderledes. Mange års besparelser sætter deres tydelige aftryk. Vi har lavet indhug i oaserne til eftertænkksomheden, som før gav næring til skoleformen. Lærerkollegierne bliver skåret ned for at undgå røde tal på bundlinjen. Vi er blevet mega effektive, Nu bevæger jeg mig ud i noget, som er lidt farligt, men jeg synes, vi skal spørge os selv, om vi kan undvære de oaser? Kan vi lave det vi laver uden at tanke op? Kan vi skabe dem på andre måder? Vi kommer nok ikke tilbage til 32 undervisningsuger om året, som det var engang. Tænk, hvad vi kunne skabe, hvis vi havde 10 undervisningsfri uger om året. Hvad betyder de økonomiske principper for den arbejdsplads, vi er, og for det vi kan løfte?

Bæredygtighed

Greta Thunberg siger: "Be afraid, be very afraid". Hun siger det til politikerne, der træffer beslutninger. Nogen siger, at man ikke skal gøre børn rædselsslagne for jordens undergang. Nogen udskammer de hellige, mens andre kalder klimadebatten for elitær. Andre siger, at teknologien nok skal frelse os. Mange maner til besindighed, frygten må ikke tage til i styrke, for den er svær at bære, men hvor starter frygten? Ved oplysning, handling eller er den der allerede?

På højskolerne møder vi mange unge, der savner politisk handling. Hvad sker der, hvis teknologien ikke løser udfordringerne? Hvis unge oplever så stor en afmagt i forhold til at demokratiet kan finde svar, at det bliver til ligegyldighed eller protest? Eller vi får mistillid til at demokratiet finder løsninger?

Det går ikke, hvis dem, der har magt, ikke kan handle, samtidig med at man selv har en oplevelse af, at vi nærmer os point of no return. Der er brug for rigtig langt lys. Vi ville ikke være vores mandat værdigt, hvis vi ikke tog den opgave på os, sammen med vores elever; at finde vej. Det er ikke nogen nem opgave, og vi skal have fat i mange forskellige bidrag.

Grundtvig siger: "den har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær", og med det minder han os om, at kærligheden til naturen er en, vi skal dele. Rundt om på højskolerne arbejder I med madspild, køkkenhaver, byttecentraler, nulenergihuse, styrker økologi, introducerer vegetarmad, skruer ned for forbruget af kød og vand, og skruer op for genbrug, holder grise, rejser med tog og med tommelen. I diskuterer balancen mellem klimabelastende oplevelsesrejser og behovet for at rejse ud og forstå andre kulturer, som vi ikke lige kan nå med tog. Derfor er Højskoleskoven blevet en realitet. Hvis vi føler, vi handler, så giver vi ikke op. Krisen kalder på internationale aftaler, på politisk prioritet og på grundlæggende forandring af vores kollektive prioriteringer.

I den første bog i bogserien om højskolens historie og nutid, 'Strejftog i højskolernes idehistorie', har Ove Korsgaard skrevet om klimakrisens betydning i et højskoleperspektiv. Han siger: "Hvad har den øgede opmærksomhed på klima, økologi og bæredygtighed med folkelige nationale idéer at gøre? Svaret er ligetil. Hvis klimaet over os går amok, og naturgrundlaget under os eroderer og flere og flere dyrearter dør, så udgør det en langt større trussel end den tyskerne udgjorde for 70 år siden."

Meget tyder på, at de menneskeskabte klimaændringer udgør en ny trussel. Den tyske sociolog Ulrik Beck påpegede i bogen 'Risikosamfundet' fra 1986 på, at vi i det moderne samfund befinder os i den samme båd, når iskapperne på polerne smelter. Ifølge K.E. Løgstrup er vi blevet ufornuftige i vores forhold til naturen. Han anser det for at være skolernes hovedopgave at give oplysning om den tilværelse, vi har med og mod hinanden. Oplysning om samfundets indretning, historiens gang og naturen vi er indfældet i. Jeg vil kalde det tilværelsesoplysning. Det er mere end folkeoplysning

om demokrati og den kultur, vi indgår i. Det er også oplysning om naturen og det kosmos, vi er indfældet i.

Det er denne forståelse af oplysning, som højskolerne i stigende grad synes at tilegne sig som grundlaget for deres virke. Ove Korsgaard slutter af med følgende: "Muligvis står vi på tærsklen til en ny form for vækkelse, der kan sammenlignes med den nationale vækkelse i 1864, den demokratiske vækkelse i 1940 og ungdomsoprøret i 1968. En økologisk vækkelse som højskolerne allerede påvirkes af og bidrager til."

Vores spørgsmål til jer er, hvordan vi undgår, at afmagten får magten? Hvordan går vi balancen mellem køkkenhaven og kompleksiteten mellem det individuelle og det strukturelle? Hvordan sikrer vi unges tiltro til, at demokratiet finder svar, og hvordan finder de grund til at tro det?

Jeg håber, at vores fælles arbejde med bæredygtighed vil styrke unges mod og handlekraft, for handlekraft skaber myndighed og håb for fremtiden. Vi skal styrke håbet - frygten den findes allerede.

Jeg vil slutte med at konstatere, at vi er midt i en slags kompleksitetens tidsalder. Udfordringer er ikke en mangelvare, og jeg håber ikke, jeg har fået gjort jer alt for mismodige. Men der er også rigtig meget godt, og meget har vi skrevet om i vores skriftlige beretning. Gode kræfter samles, og vi er også nogle af dem, der prøver at samle dem – det gør vi os umage med. Vi har fået to nye færøske medlemsskoler og en grønlandsk, som er her nu.

Vi ved, at det fysiske møde har magt, og vi oplever en større politisk anerkendelse og vigtigheden af det påvirkningsarbejde, vi laver, ikke sker af sig selv. Unge har brug for håb og handlinger og at finde hinanden sammen med andre gode stærke kræfter. Lige om lidt åbner Ungdomsøen, som vi også har engageret os i med 'Young Europe is Voting', hvor Højskolerne markerer Europaparlaments-valget. Der samles 200 unge fra hele Europa om en uge for at tale om, hvad der er vigtigt for unge i europæisk politik.

I laver højskole, som vi alle kan være stolte af. Det giver vores stemme styrke, og det giver vores arbejde betydning. Uden det kunne vi ingenting. Vi er skabt til at gøre noget ved samfundsudfordringer. Vi kan det ikke alene, men skal løfte samme med andre. Gæstelisten i dag vidner om, at vi har rigtig mange gode og stærke samarbejdspartnere og tak for det.

Vi har brug for, at unge føler sig handlekraftige, at de kan finde hinanden på kryds og tværs, og at de har håb og mod til at skabe fremtiden.

Tak for jeres tillid og jeres enorme indsats alle som én.

Tak for ordet.

Lisbeth afslutter sin mundtlige beretning.

Dirigenten informerer om, hvordan man deltager i debatten, og at generalforsamlingen suspenderes for en stund. Søren Sinnbeck introducerer til samtalealoner på baggrund af beretningen. Alle fordeler sig på de tre temaer fra beretningen; sårbare unge, højskolens i forandring og bæredygtighed.

Generalforsamling fortsætter.

Debat på baggrund af samtalesalon og beretning. Debatten tages i de samme temaer og rækkefølge som i beretningen, og andet kan tilføjes efterfølgende.

Bemærkninger til første tema om sårbare unge:

Christian Hjortkjær, højskolelærer, Silkeborg Højskole

Hvis vi skal hjælpe de sårbare unge, så bliver vi nødt til at tænke på, at det ikke kun er de unge, der er sårbare, og vi må også se på, hvor den sårbarhed kommer fra. De unge vi har på højskolen i dag, har ikke selv valgt at vokse op i et præstations- og konkurrencesamfund. Det har vi. Vi har lige hørt, hvor pressede vi som højskolelærere er. Vi skal begå os mellem forstandere, der gerne vil have os til at arbejde mere, og vores familie. Vi vil selv gerne være perfekte. Den perfekte far, ægteemand, højskolelærer osv. Man kunne spørge, hvor de unge får den tanke fra, at de skal være perfekte og ikke kunne fejle?

En ting vi kan gøre, er at vise dem, at vi også fejler. Noget af det, jeg har mest succes med, er at fortælle mine elever, hvor det går galt. Hvor jeg som person, og vi som generation, og også som højskole, fejler. Det gør, at de kan trække vejret igen. Så skal de ikke leve op til idealet. De siger hele tiden, at det er deres egen skyld, men der er noget, der er vores skyld. Det kræver en del at turde sige til de unge: "Vi fejlede også, og vi er kede af, at vi gav jer dårlige vilkår." Det er et råd til, hvad vi faktisk kan gøre.

Ditte Svane, højskolelærer, Askov Højskole

En opsummering fra min samtalegruppe. Vi var seks højskolelærere, der alle i stigende omfang oplever sårbarhed og også meget stor forskellighed i den sårbarhed, de kommer med. Det kan være diagnoser og andet, og vi må erkende og imødekomme det stigende omfang. Vi tror ikke på, vi kan modarbejde tendensen, vi kan ikke nødvendigvis ændre på det, så vi må erkende, at det kræver flere ressourcer. Ikke penge, men vores tid og viden og også ekstern hjælp. Vi er ikke psykologer eller terapeuter, og vi kan ikke yde en behandling, vi kan kun tale med dem og forsøge at hjælpe dem på vej. Vi er nødt til at tage et socialt ansvar, men også et personligt ansvar. Det kan også sætte sig i en selv og kollegerne, og det kræver et tæt samarbejde.

Ditte Thomassen, viceforstander Grundtvigs Højskole

Vi har i rigtig mange år snakket om sårbare unge. Jeg har hørt argumentet mange gange, at vi skal passe på, at vi ikke bliver behandlere, men vi er også lidt bekymrede for den stigende sårbarhed. Men en ny tendens, som vi også skal forholde os til, er flagrende unge. Unge der er bange for at gå glip af noget. Det er en ny krølle, som jeg har oplevet inden for de sidste par år. Hvad hvis det er sjovere et andet sted, på et andet fag eller til et andet foredrag? Her synes jeg, vi som bevægelse kan være på hjemmebane. Her er vi ikke inden for et felt, hvor vi skal være bange for at være behandlere, men vi kan vise en robusthed, og at vi tør lave noget, der også er kedeligt. Vi skal turde hvile i, at der også er noget rugbrød og ikke dessert hele tiden.

Jeg har lige siddet med en elev, der var ked af det, for hvad hvis højskoleopholdet var det forkerte, ikke det perfekte? Jeg overtalte hende til at blive der, og den slags samtale har jeg ikke haft før. Ikke rigtig at have en grund andet en "hvad nu hvis". Det bedste vi kan give de flagrende unge, er at vi tør at sige, at det godt kan være, det ikke er det perfekte. Måske er det nok, at noget bare er godt.

Thue Kjærhus, forstander, Rønshoved Højskole

Det er ikke noget nyt, at vi lever i et konkurrencesamfund. Vi har haft kapitalisme i 2-300 år. Konkurrencen var også intens i mine unge dage og i min fars unge dage. Forskellen er, at vi vil løse livsproblemer via psykologi og det instrumentelle. Jeg synes, det var en god beretning, men folkelighed blev italesat som en

sociologisk kategori, og det er det også. Men Grundtvig tænkte folkelighed som noget teologisk. Det var fuldstændigt fraværende. Det moderne hvor kristendommen er blevet marginaliseret, metafysikken er blevet marginaliseret, så har vi kun psykologien og det instrumentelle til at bære en tydning af livet. Vi mangler en metafysik til at forklare det, vi lever i. Det mærker jeg er på retur i højskolebevægelsen. Jeg tror, vi skal prøve at tænke en metafysik ind i det og fralægge os den psykologiske og instrumentelle tænkning og tilgang til problemet, hvor de unge mennesker er sårbare. Vi har ikke en fortælling, vi kan fortælle dem. Det var meget tydeligt, at den teologiske Grundtvig var fuldstændigt fraværende.

Søren Børsting, Folkehøjskolerne Forening i Danmark

Jeg vil ikke repræsentere FFD, men mig selv og mine erfaringer fra højskoler og andre sammenhænge med sårbare unge. Jeg savner at tale om de unges eget pres på sig selv. Jeg var til en konference om at være ung i en moderne verden, og her sagde de ressourcestærke unge, at de havde det svært, fordi de sætter enormt høje krav til sig selv og hinanden. Her har højskolerne et fantastisk rum, vi kunne godt diskutere endnu mere med hinanden, om vi kan gøre det på forskellig vis, og måske kunne vi tale om nye måder og rum, hvor de unge kan tale med hinanden om, hvordan de kan undgå at lægge pres på sig selv og hinanden. Det er ikke kun os der skal løse dette, men også dem selv.

Bemærkninger uden for temaerne:

Mads Rykind, forstander, Rødding Højskole

Tak, for både den skriftlige og mundtlige beretning. Når jeg har bedt om ordet, er det ikke for at fortsætte sidste års debat på generalforsamling om bopælspligten. Men Erik Lindsø og jeg, som rejste diskussionen, vi havde dog forventet, at du, Lisbeth, i din formandsberetning i kølvandet på den heftige diskussion, i det mindste havde redegjort for det arbejde, man lovede ville blive iværksat for at imødekomme problemet, at færre og færre højskoleforstandere, nu kun 31 %, og lærere, bor på skolerne. Dette skal også ses i lyset af, at ministeriet i et brev til forstanderne har gjort opmærksom på, at 15 højskoler, 21 %, ikke overholder loven vedrørende boliger. Det er et problem, der er så stort, at det er mærkeligt, at formanden fuldstændig forbigår det både i den skriftlige og mundtlige beretning.

I handlingsplanen fra sidste års årsmøde, der blev man lovet, at man "ville afdække mulighederne bredt set for at øge incitamentet for både skole og ansatte, dvs. forstandere, lærere og øvrigt personale til, at man skal bo på skolen". Og derfor Lisbeth, så vil jeg spørge dig, hvad foreningen i det forgange år har gjort for at leve op til det, som handlingsplanen lover, og dernæst hvad bestyrelsens fremadrettede strategi på området er.

Bemærkninger til temaet om højskole under forandring:

Søren Hviid Petersen, højskolelærer, Rønshoved Højskole

Nu kommer jeg fra en højskole, hvor vi har bopælspligt. Jeg kan kun tilslutte mig pointen her. Jeg tror, vi må inddrage det i diskussionen om højskolen under forandring. Det her er mit første årsmøde, og jeg har kun været ansat på en højskole i to år.

Jeg kommer fra universitetsverdenen, hvor det at være lektor også er en livsform. Jeg synes, det er en af styrkerne ved højskolen, at vi betragter det som en livsform at være lærer på en højskole. Det gør vi, fordi det er her, kan man skabe og få den rette indstilling til, at en højskole er et fællesskab. For min skyld må det gerne være sådan et småborgerligt fællesskab, hvor man lever og bor og underviser og arbejder med unge mennesker. Jeg er jo en forholdsvis ny mand i det her, men jeg mener, at hvis højskolerne ikke bare skal

være en anden institution, som djøfferne jeg har uddannet gennem 16 år bare skal administrere, så skal vi være en skole og institution, som er noget ganske andet end så mange andre institutioner.

En af de måder er, at vi er en kostskole og at lærere og elever har nogle relationer sammen, der gør, at vi kan fortælle en historie. Både til de sårbare unge og de ganske almindelige elever. Det virker meget bedre og meget mere troværdigt, at man deler en hverdag sammen i stedet for at tjekke ind og ud, når man har foretaget sin undervisning. Det er mit ønske og håb at få sat gang i den debat og få et fornyet fokus på, at højskolerne skal være et fællesskab, og at fællesskabet også implicerer, at højskolelærerne bor på højskolen. For det skaber nogle dynamikker og relationer, som er helt unikke. Højskole skal være unik, fordi vi skal være en fortælling for de her unge mennesker, og det kan vi kun gøre, når vi lever og bor sammen.

Bemærkninger til temaet om bæredygtighed:

Jeppe Gravgaard, højskolelærer, Ry Højskole

Jeg vil sige noget kort om bæredygtighed, i tråd med den snak vi havde i min gruppe. Bæredygtighed kan føles som Mount Everest, og vi står ved basecamp og ved ikke rigtigt, hvordan vi skal ikke komme derop. Det er nok sådan på mange fronter, og der er masser af paradokser, når man skal drive skole bæredygtigt. Handler det om pædagogikken eller vores kollegialitet? Der er mange indgange og udfordringer på vej op ad bjerget.

Vi snakkede om, at det handler om at finde nogle små indgange. Vi behøver ikke have en stor plan, men kan alle gøre noget. Lisbeth nævnte Løgstrup, og at vi er indlemmet i naturen som præmis. Når man kigger omkring, er vi faldet helt ud af den. Bæredygtighed handler om, hvordan vi finder små indgange til, hvordan vi hænger sammen med alting og er indfældet. Og hvordan vi gør det usynlige synligt. Bæredygtighed handler også om, hvordan vi er indlejret i den materialitet, vi står i, via vores telefon. Vi er alle indlejrede i krigen i Congo, men vi er ikke klar over det.

Når vi kigger på bæredygtighed, så snakker vi om viden, som noget vi har med hovedet og med hjertet og med hænderne, og det er vel om noget bæredygtighed. Men hvis bæredygtighed skal betyde noget, så må det være noget materielt, vi kan kigge på, f.eks. hvor træet fra guitaren kommer fra. Det kan også være det indre man tager fat i og finder ud af, hvad er det for en relation, vi har til naturen, hvordan er vi faldet ud af naturen, og hvordan vi finder ind igen. Relationen ligger nedenunder alt det med bæredygtighed, der kan føles som et bjerg, som er ret umuligt at bestige. Hvad sker der, når vi kommer op på toppen? Kan vi nogensinde blive bæredygtige, eller er det noget med, at vi finder ind i livet i det store fællesskab?

Bemærkninger til temaet om højskole i forandring:

Jonas Borsøe Christensen, højskolelærer, Viborg Idrættshøjskole

Det har været en enorm spændende debat at følge, også i Højskolebladet. Jeg vil gerne byde ind med en anden vinkel på hjemligheden. Flere og flere bliver ansat på forskellige vilkår. Øget brug af timelærere, de mange deltidsansættelser, unglærere og praktikanter osv., som besværliggør det, som er højskolernes særkende, at vi binder faglighed og socialt samvær sammen, og det bliver bare ikke det samme med en timelærer eller en person, der ikke får lov til fuldt ud af beskæftige sig med det, man gør. Når vi hører om opslaget fra 1947, så er jeg ret sikker på, at han var fuldtidsansat. Så er det værd at nævne, at vi, måske særligt som unge højskolelærere, har sværere ved at få en fast fuldtidsstilling, men det er værd at prioritere højt.

Lisbeth Trinskjær, forstander på Ubberup højskole og formand for FFD

Tak for det, og for alle bemærkninger, og også tak, fordi det til stadighed er så fantastisk at gå ud og lytte til de diskussioner, I har med hinanden, det er jo også et udkom af denne formiddag. Jeg vil starte med at sige tak til Jonas, fordi du turde. Når vi sætter højskolen under forandring til debat, er det fordi, der er kontraster mellem at have et så passioneret virke, og så samtidigt en masse andre præmisser, krav osv. illustreret ved bl.a. midlertidige ansættelser og løse tilknytninger.

Til Søren, jeg er meget enig i, at vi ikke bliver færdige med at diskutere, hvad der skal til, for at højskolen bliver ved med at være noget ganske andet. Vi skal også have fokus på, hvordan vi sikrer den relation. Dét, jeg håber, vi har fået sat lidt lys på i dag, er at det er en prisme med mange forskellige måder, vi kan kigge ind på det fra. Det skal vi have med, så vi får en nuanceret debat.

Til Mads, i forhold til bopælspligt, så havde vi jo i foreningen tænkt på en proces, hvor vi gerne ville arbejde med dette i det næste års tid. Inden vi gik til årsmødet sidste år, havde vi besluttet, hvilke skoler vi ville indkalde til en snak, nemlig de skoler, vi havde en idé om, havde udfordringer.

For de af jer der er nye, så ved I måske ikke, at vi faktisk ikke har haft data på, hvor mange der har embedsboliger, og hvor mange der bor i dem, og om det har forandret sig. Noget af det vi har gjort, er at vi har lavet en kortlægning. Det løser selvfølgelig ikke noget, men det er dog et sted at starte. Men så skete der det, at der blev stærk politisk bevågenhed, og jeg skal ikke trampe mere rundt i det. Men det der skete for os, politisk, det var, at den dør, hvor man kunne tage en dialog med eksempelvis departementet og ministeriet om boliger, den blev lukket, for nu kom der et tilsyn.

De af jer, der er blevet involveret i det, er blevet spurgt, hvordan det er på jeres skoler, og det er altid godt at få information, men når det er en tilsynssag, er der grænser for, hvad vi kan blande os i. Så vi kan ikke som forening kalde de 15 skoler ind, for at tale om, hvor problemet er, hvad det handler om, om har I solgt jeres boliger osv. Handler det om, at folk ikke vil bo der? Det tror jeg personligt, er det, der skal til, for at vi kan hjælpe hinanden med at løse det. Vi har været låst i arbejdet med de skoler, der er udfordret. Vi havde sat det på dagsorden på den lærerkonference, der desværre blev aflyst. Der ville vi gerne have talt med lærerne om deres perspektiv på det. Vi er ikke færdige med det. Når jeg valgte ikke at tage det med i min beretning, er det delvist fordi, det blev kortsluttet af tilsyn. Når vi kigger på højskolen under forandring, lærerens opgave, de unge vi har med at gøre, så er det hele det sammensurium, vi skal have løst. Der handler også om boliger, men også om alt muligt andet. Det er ikke det svar, du vil have, Mads, men det er det svar, jeg kan give.

Tak, for input om de unge, og jeg håber, vi har fået nuanceret debatten, så det ikke handler om de sårbare over for de almindelige. Tak til Ditte, for det her om de flagrende unge. Jeg er helt enig med dig, Thue, om metafysikken, det skal vi turde tale om, og ikke kun om det psykologiske og sociologiske, men også det der eksempelvis handler om tro, men det skal vi ikke gøre ens. Vi skal også være opmærksomme på, at det at arbejde med udsatte, det ikke sætter sig.

Og så vil jeg slutte med at sige tak til Jeppe for det fantastiske billede ift. bæredygtighed og Mount Everest og at stå ved base camp. Så er vi jo i al fald på vej. Jeg er stolt af, at vi finder de små indgange, vi har en stor opgave, som Ove Korsgaard også har skrevet om. Vi går fortrøstningsfuldt videre i bestyrelsen, der er nok at gøre, både hos os og hos jer.

Beretningen blev enstemmigt godkendt af forsamlingen.

Punkt 3: Foreningens regnskab forelægges til godkendelse

Niels Glahn fremlægger foreningens regnskab.

Regnskabet findes på s. 36. i årsmødehæftet.

Regnskabet blev enstemmigt godkendt af forsamlingen.

Punkt 4: Fremlæggelse af handlingsplan

Næstformand for FFD, Jakob Mejlhede Nielsen, forstander på Grundtvigs Højskole, fremlægger handlingsplanen for 2019-2020. Handlingsplan for hver enkelt afdeling kan læses i årsmødehæftet: Rådgivning og administration (s. 8-9), udvikling (s.20-22) og kommunikation og Højskolebladet (s. 14-15)

Handlingsplanen blev enstemmigt godkendt af forsamlingen.

Punkt 5: Indkomne forslag

Der er stillet fire forslag om ændringer i foreningens vedtægter fra bestyrelsen.

Simon Lægsgaard, medlem af bestyrelsen og forstander på Brandbjerg Højskole, forelægger bestyrelsens forslag. De sidste vedtægtsændringer, der er blevet fremlagt, er blevet vedtaget i 2001.

Fire forslag til vedtægtsændringer (se årsmødehæfte for fuld tekst):

1. Ad § 3) Medlemmer. Her foreslår bestyrelsen en præcisering, så de personer, som ønsker optagelse i foreningen uden at have direkte skoletilknytning, kan blive medlemmer, fordi man ønsker at have/bevare en tilknytning til højskolebevægelsen. Der skelnes således fremover mellem personlige - og støttemedlemmer.
2. Ad § 4. Kontingent. Bestyrelsen foreslår, at skolekontingentet, som udgør en meget stor del af foreningens indtægt og er en stor udgift for den enkelte skole, fremover udelukkende fastsættes af skolerepræsentanterne.
3. Ad § 6) Bestyrelse. Med henblik på at sikre, at der vælges to suppleanter til bestyrelsen, foreslås, at der, såfremt der ikke er opstillet to kandidater udover det antal, som er på valg, kan opstilles suppleantkandidater direkte på generalforsamlingen.
4. Ændringerne skal træde i kraft umiddelbart efter generalforsamlingen. Derudover tilrettes vedtægterne herefter.

Afstemning foregik ved fire afstemninger, med stemmeafgivelse for skolemedlemmer og personlige medlemmer separat.

Alle fire forslag blev enstemmigt vedtaget

Punkt 6: Budgetforslag og fastsættelse af medlemskontingent og skolekontingent

Ivan Jeppesen, bestyrelsesmedlem og forretningsfører på Mariager Højskole, præsenterer budgetforslaget for 2020. Budgettet findes i årsmødehæftet på side 37.

Medlems- og skolekontingent foreslås uændret.

Budgettet for 2020 enstemmigt godkendt ved afstemning.

Generalforsamlingen suspenderes kort for at offentliggøre vindersangen i forbindelse med foreningens jubilæum. Herefter bringes en hilsen fra Norsk Højskoleforbund.

Angelina Christiansen, Norsk Højskoleforbund

Det har været så fint at være med jer i dag og synge med jer. Hjerteligt tillykke med 175-års jubilæet. Vi har Grundtvig at takke for, at vi har haft folkehøjskoler i 145 år. Vi har 80 folkehøjskoler i Norge, og jeg repræsenterer de frie folkehøjskoler. Det handler om at være en del af et fællesskab. Det har jeg mærket stærkt i dag igennem jeres taler og under samtalesalonen. Jeg ser, at vi lever den samme virkelighed. Det er også sårbare unge og bæredygtighed, og om højskolelærere bor på skolen, som optager os. Det har givet mig stor inspiration. Jeg ønsker os alle lykke til med det vigtige arbejde.

Generalforsamlingen genoptages.

Punkt 7: Valg af formand (sker ikke i 2019)

Intet valg.

Punkt 8: Valg af bestyrelsesmedlemmer der vælges af skolerepræsentanter

Valgperioden udløber for:

Jakob Mejlhede Nielsen, forstander, Grundtvigs Højskole (genopstiller)

Søren Sinnbeck, lærer, Idrætshøjskolen Aarhus (genopstiller)

Alle opstillede vælges til bestyrelsen uden modkandidater.

Punkt 9: Valg af bestyrelsesmedlemmer der vælges af personlige medlemmer

Valgperioden udløber for:

Stig Kaufmanas, lærer, den Rytmske Højskole (genopstiller)

Ivan Jeppesen, forretningsfører, Mariager Højskole (genopstiller)

Alle opstillede vælges til bestyrelsen uden modkandidater.

Punkt 10: Valg af revisorer

Niels Glahn, generalsekretær i FFD, fremlægger punktet og påpeger, at der i år ikke skal vælges statsautoriseret revisor, men en ny folkevalgt revisor, da den nuværende folkevalgte revisor, Helga Kolby Kristiansen, ikke genopstiller.

Bestyrelsen ønsker at opstille Vibeke Hundborg, tidligere forstander på Nørgaards Højskole som folkevalgt revisor.

Vibeke Hundborg vælges som folkevalgt revisor.

Punkt 11: Eventuelt

Jeppe Gravgaard, højskolelærer, Ry Højskole

Et lille pip fra den lille gruppe, der har skrevet et opråb til landets politikere. Det er et opråb, hvor vi stiller os på de unges side i klimaproblematikken og siger: "gør noget", til politikerne. Det er en underskriftindsamling, og der er stadig åbent for, at man kan skrive under. Det er for alle ansatte. Send gerne e-mailen videre. Vi lukker indsamlingen mandag. Tak, for de underskrifter vi har fået, vi er på ca. 260 underskrifter nu.

Uffe Strandby, forstander, Ollerup

Jeg vil gerne bede bestyrelsen om at overveje, om vi skal have en fuldtidsansat formand. Det har jeg tidligere bragt i forslag. Jeg tror på sigt, man skal overveje dette, hvis man både skal passe sit job som forstander og have andre jobs. Vi kan sammenligne os med fri- og efterskoleforeningen. Jeg forventer ikke svar nu, men jeg synes, I skal undersøge sagen. Jeg tror, det vil gavne foreningen på sigt, og at vi derved i fremtiden vil få et større udvalg, der gerne vil stille op som formand. Det skal ikke forstås som et ønske om kontingentstigning. Man bør måske også overveje sammensætningen i Huset og en ny organisering.

Ditte Thomassen, viceforstander, Grundtvigs Højskole

I september hvert år er der Ungdommens Folkemøde i Valbyparken, og det er et cirkus af messestande, der vil sælge egne produkter. Unge kommer med gymnasier eller folkeskoler med et fast program, men nysgerrigheden på demokratiet kan gå fløjten, og det er ærgerligt, da arrangørerne gør et stort arbejde, særligt omkring unges tillid til demokratiet. Det arbejde synes jeg, vi skal støtte op om. Syv højskoler er med, og man kan stadig komme med, selvom det kan være logistisk besværligt. Der er mange spændende aktiviteter og højskolerne kan bidrage med unge, der er interesserede og engagerede.

Gert Karkov, bestyrelsesmedlem, Rødding Højskole

Opfordring til at tilføje en note om, at regnskabet er revideret, når det skal vedtages. Jeg var på bestyrelsesarrangement, og jeg kan anbefale alle bestyrelsesmedlemmer at deltage, da man både besøger Højskolernes Hus, Vartov og Kulturministeriet. Det er inspirerende at møde andre bestyrelsesmedlemmer. Jeg er glad for, at Frirummet er opstået, og at der er fokus på, at debatten kan foregå på en ordentlig måde. Det er lykkedes for højskolerne.

Torben Vind Rasmussen, Efterskoleforeningen

Tak, for invitationen til at komme her og stort tillykke med de 175 år. I efterskoleforeningen er vi imponerede over at det er lykkedes i 175 år at beånde ungdommen. Efterskolerne er seks år yngre, på baggrund af et møde mellem Kold og Grundtvigs på Vartov. Når man bliver ældre, kan man læne sig tilbage

eller gå ind i kampen. Tak til højskolerne og Lisbeth, for at I ikke har lænet jer tilbage, og fordi I har inviteret os med ind i kampen. Tak, fordi der er banet en sti for mig som ny formand og for Frirummet. I dag har vi en stor stat og måske et lille civilsamfund – af den grund er der noget at kæmpe for de næste 175 år.

Ole Pedersen, Den Frie Lærerskole

Jeg vil sige tak for invitationen og tillykke med jeres jubilæum. På Lærerskolens vegne vil jeg gerne sige tak for bevågenheden og samarbejdet, og at vi bliver inddraget i de mange tiltag. Særligt det internationale, med den udvikling de seneste år politisk, så kan vi kun pege på det internationale arbejde som en nødvendighed ude på skolerne. Vi opfordrer højskolerne til at tage lærerstuderende i praktikforløb. Det er væsentligt for skolen, at også højskolen sættes i spil som en mulighed.

Vi har også jubilæum på lærerskolen i år, 70 år. Vi vil gerne sammen med jer tage del i samfundsansvaret. Tak for jeres store engagement og de muligheder i skaber for de frie skoler.

Caroline Qvarfot, Frirummet

I Frirummet vil vi også sige stort tillykke. Frirummet er et barn af den romance, der er mellem højskolerne, friskolerne og efterskolerne. Vi arbejder med den demokratiske samtale og for tiden er vi interesserede i unges engagement.

Mogens Henningsen, Højskolehistoriske forening

Fra Højskolehistorisk forening vil vi også gerne sige tillykke. Manglende historiebevidsthed kan føre til stagnation. Foreningen er en forening af enkelt medlemmer og mange skoler. I Højskolebladet står der, at der har været 387 højskoler siden Rødding Højskoles grundlæggelse, men aldrig mere end 100 ad gangen. Vi hjælper med at henvise til kasserede og lukkede skoler. Vi har også bedt en række mennesker om at fortælle om deres højskoleophold og herigennem skabe historiebevidsthed. Vi deltager i historiemessen, og vi siger mange tak for foreningens bidrag hertil.

Peter Bendix, Dansk Friskoleforening

Tillykke til Rødding Højskole. Højskole er i os alle, og det er en fornøjelse at høre, at vi taler om frisind, åndsfrihed fællesskab og folkestyre. På lørdag mødes jeg med 670 personer fra friskolelandskabet, og vi kommer til at tale om de samme ting - hvis vi ikke gør det, så dør de. Treenigheden af Efterskolerne, Friskolerne og Højskolerne betyder mere end nogensinde. Vi kan være med til at tale om nogle af de ting, som ikke er nødvendighedens politik. Tak til højskolerne, for at gå foran. Jeg håber også, at vi lokalt kan stå sammen og samarbejde.

Kirsten M. Andersen, Grundtvigs Forum

Tak for at være med i dag og et stort tillykke til højskolerne med jubilæet. Tak til Lisbeth for at tale om højskolens forpligtelse på livsoplysning. Det vigtigste højskolen giver til vores samfund er opmærksomheden på de kilder, som går forud for demokratiet. Det er uvurderligt, at I praktiserer livs- og tilværelsesoplysning med jeres elever.

Fra Vartov og Grundtvigs Forum vil vi takke for samarbejdet, særligt omkring Lærermødet. Vi håber, I kan bruge vores nye materialer, samtalekort mm. Vi håber også, at vi med det nye alsangsprojekt i forbindelse med 75-året for Danmarks befrielse kan samarbejde lokalt og brede fællessangen ud. Jeg håber i årene der kommer, at vi kan samarbejde mere om det internationale og om Grundtvigs betydning.

Trine Bendix, Dansk Folkeoplysnings Samråd

Vil gerne overbringe hilsen fra resten af folkeoplysningens verden. Højskolerne er en del af 4000 folkeoplysende skoler og foreninger, herudover idrætsforeninger og børn og ungeforeninger. Vi kan meget sammen. Tak for det gode samarbejde vi har med alle jer i foreningen og på sekretariatet. Tillykke både til Rødding og hele Højskolebevægelsen.

Jyrki Ijäs, Generalsekretær fra den finske folkehøjskoleforening:

Tak for invitationen, her føler man sig hjemme. Finland kom med som det sidste nordiske land i højskolefamilien. Oplæsning af et brev til Grundtvig fra 1835 om bl.a. det danske modersmål, som Grundtvig aldrig svarede på. Rødding får en lille gave i anledning af deres jubilæum, en lille skulptur af Grundtvig.

Kent Johansen, formand for Nordisk Folkehøjskoleråd:

Jeg siger også tillykke med de 175 år. De svenske højskoler er 150 år. Vi er omkring 400 højskoler i de nordiske lande. Når vi mødes, kan vi se, vi er meget forskellige. I Danmark tror man, at vi har eksamen i Sverige, men det har vi ikke. Vi har i foreningerne næste de samme mål for folkehøjskolerne, men vi har forskellige veje dertil. Og det er det der er så inspirerende når vi mødes.

Inspirationen er vigtig, når vi diskuterer bæredygtighed, det er vigtigt med stærke rødder og store kroner – det er vigtigt, at vi har samme baggrund, samme rødder, selvom kronerne ser forskellige ud. Forskellene skal mødes med nysgerrighed og respekt. Jeg håber, vi kan udvikle det nordiske folkesamarbejde endnu mere og mødes mere. Vi vil gerne sikre at eleverne gennem stipendier også kan mødes mere og opleve hinandens højskoler med nysgerrighed og respekt. Det har været fantastisk at være med i dag og tage del af diskussionerne. Tillykke til de danske folkehøjskoler og lykke til, at vi må mødes endnu mere.

Dirigenterne afslutter generalforsamlingen og giver Lisbeth ordet.

Lisbeth Trinskjær, forstander på Ubberup højskole og formand for FFD

Tak til Kenneth og Sonja for indsatsen. Tak til jer alle, for jeres bidrag i løbet af dagen i dag. Tak til alle gæsterne for hilsnerne. Vi har en bevidst tilgang til samarbejde, og det er dejligt at vide, at vi har gode venner, vi deler surdej og værdier med.

Noget af det, vi kommunikerer ud i verden, er vores fælles kommunikation, som vi har sat på dagsordenen. Jeg vil opfordre jer til at deltage i kommunikationsworkshops regionalt til september.

Vores generalsekretær har annonceret sin afgang til nytår, der kommer et jobopslag i løbet af juni måned, så overvej om I selv skal søge eller prikke et andet godt menneske. Så vil jeg afsløre, at næste års årsmøde vil finde sted på Gymnastikhøjskolen i Ollerup d. 14. – 15. maj med deres 100-års jubilæum.

Tak til Højskolernes Hus og tak til bestyrelsen.

Tak til alle jer og ikke mindst til Rødding Højskole, jeg glæder mig til at fejre jeres jubilæum til september, og tak til Askov Højskole for at byde ind med ekstra lokaler. Tak til jer alle sammen. Jeg vil minde om Lisbeth Smedegaards fine formaning, at vi hverken skal være dødvægt eller sæbebobler. Tak for nu.

Dirigenternes underskrifter:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Sonja Mikkelsen', written in a cursive style.

Sonja Mikkelsen, bestyrelsesformand Egmont Højskolen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Kenneth Retslov', written in a cursive style.

Kenneth Retslov, Idrætshøjskolen Bosei